

קלוריסקי לא התעצל ורץ אחריהם ברגל, כאשר אשתו רצה אחריו וקוראת: "חיים, חיים, חזרו!" הוא לא שמע. אבל בסופו של דבר חזר, ונסע ישר לבירות ופגש שם את הנאיל. זה הסביר לקלוריסקי שאין ברירה, "כעת מלחמה והשלטון בידי הצבא".

בסוף המשא ומתן ביניהם הבטיח הוואלי שיספק לנו סוסים. כיצד? יחרימו עבורה סוסים מן הבודאים בחולה. כל איכר קיבל סוס עד גמר הדיש. וכך היה.

אני זכר את אחד הבודאים יושב בגורן במטולה מסתכל ומשגיח על הסוס שלו במשך כל היום, וכך יום יום. פרד אחד פראי ומשוגע ברוח מהתורכים וחזר אלינו אחרי כמה ימים. גם לנו היה קשה להסתדר עם הפרד הזה. את הסוסים שלנו שהחרימו לא ראיינו יותר. אחרי שהוחזרו הסוסים בגמר העבודה לבודאים בחולה, לא הייתה לנו ברירה וקנינו בהמות העבודה אחרות.

מלחמות-העולם הראשונה שינתה את כל מהלך החיים בארץ. ההסגר הימי והניתוק מארצאות חוץ הכניסו מיידי באורח החיים שהתגבש במשך הזמן.

כל המערכת הציבורית של אותם ימים הייתה מבוססת על מקורות חוץ. בתיה הספר, מערכת הבריאות, מוסדות דת, ומוסדות ההתיישבות נוטקו מהמרכזים בחו"ל לארץ שהשתתפו בהחזקתם.

נוטק הקשר עם המשפחות שנותרו בחו"ל. בפריטים יסודים כמו: הלבשה, הנעלה, הורגש מיד חוסר. כל אלה היו מיובאים מחו"ל. התאורה בבתים שהיתה על ידי מנורות נפט הוחלפה לפתילות כותנה טבולות בשמן. לאוון ישבנו בלילה כל תקופת המלחמה.

הרעב התפשט והלך. הארכה שפטן בארץ וכילה כל ירך (1915) האיץ את התהיליך. שנים של רעב מחלות ומגיפות, אלה שנות מלחמות-העולם הראשונה בארץ.